

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Isaac Asimov

KOSMOSO UPĖS

Isaac Asimov
KOSMOSO UPĖS

Mokslinis fantastinis romanas ir
apsakymas

MOKSLINĖS FANTASTIKOS SUPERKLASIKA!

Riko sąmonę ištrynė, atmintį sunaikino. Tada išgrūdo į Florinos planetą, kurioje visų žmonių kūnus ir sielas valdo Sarko skvairai. Tačiau Rikas miglotai nujaučia, jog žinojo kažką baisaus, kas netrukus gali sunaikinti Florinos bei Sarko saulę. Kad ir siaubingai lėtai, Rikas pradeda prisiminti...

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
234 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Isaac Asimov - THE CURRENTS OF SPACE
New York, Del Rey books, 1983

Copyright © by Isaac Asimov, 1952

Cover art copyright © by Tim White, 1994

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2002
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Turinyys

Isaac Asimov
KOSMOSO UPĒS

Michael Moorcock
NUOLATINIO KITIMO BŪSENA

Isaac Asimov

KOSMOSO UPĖS

ĮŽANGA **PRIEŠ METUS**

Žmogus iš Žemės mąstė ilgai ir skausmingai, kol pagaliau apsisprendė.

Paskutinį kartą jis vaikščiojo jaukiame savo laive, gaubiamas vėsios tamsios kosminės erdvės skraistės prieš daugelį savaičių. Užuot perdavęs ataskaitą Tarpžvaigždinės Erdvės Analizės Biurui ir skubiai sugrįžęs į kosminę gelmę, kaip iš pradžių ketino padaryti, jis buvo sulaikytas.

Ši vieta pasirodė neką geresnė už kalėjimą.

Išgėręs arbatos likučius jis pažvelgė į vyrą, sėdintį kitoje stalo pusėje, ir ištarė:

- Aš čia nepasiliksiu.

Kitas žmogus mąstė ilgai ir skausmingai, kol pagaliau apsisprendė. Jam reikės laiko, labai daug laiko. Į pirmuosius laiškus niekaip nesureaguota. Visi ligšioliniai pasiekimai gali nesunkiai

sužlugti.

Nieko kito jis ir nesitikėjo. Šiaip ar taip, tai tik pirmasis žingsnis.

Akivaizdu, kad, prižiūrint tolimesnę įvykių eigą, nevalia leisti šitam žemiečiui ištrūkti iš akiračio. Pirštais sugraibęs kišenėje glotnų juodą virbą, jis pasakė:

- Jūs nesuvokiate iškilusios problemos subtilumo.

Žemietis nustebo:

- Ką turi bendro planetos sunaikinimas ir subtilumas? Noriu, kad nusiųstumėte šią žinią į Sarką. Noriu, kad ją žinotų visi.

- Mes negalime to padaryti. Baiminamės, kad nekiltų panika.

- Iš pradžių sakėte, jog pritariate mano pasiūlymui.

- Gerai viską apmąstęs supratau, kad jis nepraktiškas.

Žemietis tarstelėjo nepatenkintu balsu:

- Iki šiol neatvyko TEAB atstovas.

- Žinau. Biuras užsiėmęs - rengia krizės atvejui būtinas procedūras. Luktelėkite dar vieną, dvi

dienas.

- Dar vieną, dvi dienas! Jūs amžinai kartojate tą patį. Nejau jie tokie užsiėmę, kad negali išskirti man nė kelių akimirų? Turbūt dar nematė mano apskaičiavimų.

- Juk siūliau perduoti jiems ataskaitą, bet jūs atsisakėte.

- Ir dabar atsisakau. Jie turi atvykti pas mane, arba aš keliausiu pas juos. - Žemietis karštai pridūrė: - Rodos, jūs netikite manimi. Netikite, kad Florina bus sunaikinta.

- Tikiu.

- Anaipol. Tai akivaizdu. Jūs nesate erdvės analitikas, todėl ir nesuprantate mano pateiktų duomenų. Aš net abejoju, kad esate tas, kuo de-
datės. Kas jūs toks?

- Jūs susijaudinęs.

- Žinoma. Kas čia stebėtino? Galbūt jūs mąsto-
te - vargšas šunsnukis, terauna jį Kosmosas. Gal-
vojate, kad man ne visi namie?

- Nesąmonės.

- Aišku, kad galvojate. Štai, kodėl aš noriu pasi-
matyti su TEAB atstovu. Jis tikrai žinos, kad nesu
išprotėjęs.

Prisiminęs savo sprendimą, vyras prie kito stalo galo ištarė:

- Jūsų savijauta ne kokia. Aš jums padėsiu.

- Ne, nepadėsite! - isteriškai sušuko žemietis. - Aš nešdinuosiu iš čia. Jei bandysite tam sukliudyti, turėsite mane užmušti, bet nemanau, kad išdrįsite, nes tuomet jūsų rankos bus suteptos viso pasaulio žmonių krauju.

Pašnekovas irgi suriko nutraukdamas kaltinimų laviną:

- Aš nesiruošiu jūsų žudyti. Paklausykite - nėra prasmės jūsų žudyti.

- Vadinasi, suriškite mane ir laikysite čia įkalintą, - neatlyžo žemietis. - Ar toks jūsų planas? O ką darysite, kai TEAB pradės manęs ieškoti? Juk aš privalau reguliariai siųsti ataskaitas.

- Biuras žino, kad jums niekas negresia.

- Tikrai? Įdomu, ar jie žino, kad aš nusileidau į planetą? Ar gavo pirmąjį mano pranešimą? - žemiečio galva apsvaigo, galūnės sustingo.

Suvokdamas, kad jis apsisprendė pačiu laiku, pašnekovas atsistojo ir lėtai apėjo ilgą stalą. Išsitraukęs iš kišenės juodą strypą, raminančiai pasakė:

- Jūsų paties labui.

- Tai sąmonės zondas. - Neaiškiai sukvarkęs žemietis pamėgino atsistoti, tačiau jo kojos bei rankos vos virpėjo. Pro sukąstus iš pykčio dantis žmogus išspaudė: - Jūs prigirdėte mane kvaišalais.

- Prigirdžiau, - sutiko pašnekovas. - Bet prižadu jūsų nesužeisti. Kol esate toks susijaudinęs, jums sunku suprasti visas šio reikalo subtilybes. Aš panaikinsiu jaudulį. Tikrai jaudulį.

Žemietis daugiau negalėjo ištarti nė žodžio. Sėdėdamas priblokštas jis teįstengė galvoti - *vardan Didžiojo Kosmoso, mane prifarširavo narkotikais*. Žmogus troško užstaugti, išbėgti iš kambario, tačiau nepajėgė pakilti iš savo vietos.

Pašnekovas priėjo prie žemiečio ir įsistebeilijo į šio vyzdžius, vienintelius kūno organus, kuriuos sustingęs vyriškis dar sugebėjo pakrutinti.

Sąmonės zondas buvo visiškai automatinis prietaisas. Tereikėjo pritvirtinti jo laidus prie tam tikrų galvos taškų. Sustingusiose žemiečio akyse šmėkštelėjo panika. Jis nepajuto aštraus dūrio, kai plonos zondo adatėlės prasiskverbė pro odą ir įsmigo į kaukolės siūles.

Mintyse vyriškis nesiliovė klykęs: *ne, jūs nesu-vokiate!! Toje planetoje pilna žmonių. Negalima rizikuoti šimtų milijonų žmonių gyvybėmis.*

Pašnekovo žodžiai skambėjo vis tyliau, tarytum jie būtų ištarti ilgo, skersvėjų perpučiamo tunelio gale.

- Nieko blogo jums neatsitiks. Po valandos jausitės daug geriau. Galėsime abu pasijuokti iš šito nesusipratimo.

Žemiečio kaukolę persmelkė vibracija, kuri netrukus atlėgo.

Po akimirkos užplūdo slegianti tamsa. Prisi-reikė vienerių metų, kad ji bent truputį išsisklaidytų.

1. PAMESTINUKAS

Rikas numetė šalin padėklą ir pašoko ant kojų. Jis taip smarkiai drebėjo, kad norėdamas nenu-griūti turėjo atsiremti į pliką, pieno baltumo sieną.

- Aš prisimenu!

Užkandžiaujančių vyrų murmesys ištirpo tyloje, kai visi pažvelgė į jį. Abejingi, švariai nuskusti, blyškios sienų šviesos nutviekti veidai neatrodė susidomėję. Tiesiog po netikėto šūksnio galvos instinktyviai pakilo aukštyn.

Rikas vėl suriko:

- Aš prisimenu savo darbą! Aš turėjau darbą!

Kažkas atsiliepė:

- Užsičiaupk!

Iš kito patalpos kampo atsklido pasiūlymas:

- Prisėsk!

Veidams nusigręžus, vėl pagarsėjo murmesys. Riko žvilgsnis įsmigo į tuštumą. Jis išgirdo pastabą: "Pamišėlis Rikas", matė gūžčiojančius pečius, regėjo, kaip vienas vyras pasukiojo pirštą prie smilkinio, tačiau viso to, regis, sąmonė neužfiksavo.

Jis lėtai atsisėdo. Vėl suspaudė savo padėklą, negrabiai išgaubtą dubenį su aštriais pakraščiais ir nedidukais, atsikišusiais virbais. Nieko daugiau darbininkui ir nereikėjo. Apvertęs padėklą Rikas perskaitė kitoje pusėje įspaustą numerį, nors žinojo šį mintinai. Visi kiti taip pat turėjo registracinius kodus - ir, skirtingai nuo jo, vardus. Čionykščiai vadino jį Riku, nes kirto fabriko žargonu tai reiškė kažką panašaus į "pusprotį". Bet dažniausiai jį pravardžiuodavo tiesiog "Pakvaišėliu Riku".

Galbūt nuo šiol atmintyje sumažės spragų? Pirmą kartą nuo tada, kai atvyko į fabriką, jis prisiminė, kas buvo anksčiau. Jei tiktai įtemptų sme-

genis! Jei tiktai mąstytojų sutelkęs visas jėgas!

Netikėtai išgaravo alkio jausmas. Staigiu judesiu panardinęs padėklą į gleivėtą mėsos ir daržovių masę, jis nustūmė maistą į šoną ir prispaudė prie akių delnus. Pirštams įnirtingai pešiojant plaukus, Rikas stengėsi atsekti minties giją, vedančią link sąmonės kiaurymės, kuri pateikė vieną miglotą, nesuvokiamą sakinį.

Žvangančiam varpeliui paskelbus apie priešpiečių pertraukos pabaigą, jis prapliupo raudoti.

Tą vakarą, grįždamas namo iš fabriko, Rikas nepastebėjo, kaip prie jo priėjo Valona Marč. Atsisuko tada, kai išgirdo žingsnius. Šviesiai rusvus plaukus mergina buvo susipynusi į dvi storas kasas, kurias suveržė magnetizuotais, pigiais, žalio akmens segtukais. Ji vilkėjo paprastą medvilninę suknelę, kuo puikiausiai tinkančią švelnaus klimato zonoje. Savo ruožtu, Rikas dėvėjo berankovius, tokios pačios medžiagos marškinius ir plačias kelnes.

- Girdėjau, per priešpiečius įvyko kažkas nemalonaus, - tarė mergina ryškia valstietiška tartimi. Tuo tarpu Rikas kalbėdavo šiek tiek pro nosį, ilgindamas balsius. Šaipydamiės čionykščiai neretai pamėgdžiodavo jo šnekėjimo manierą,

tačiau Valona guosdavo, kad jie nieko neišmano.

- Nieko ypatingo, Lona, - burbtelėjo vyriškis.

Ji neatlyžo.

- Berods, tu kažką prisiminei. Ar tai tiesa, Rikai?

Nenuostabu, kad mergina irgi vadino jį Riku. Tikrasis vardas nugrimzdo į užmaršties gelmes, ir vyriškis niekaip negalėjo jo atsiminti, kad ir kaip stengėsi. Beje, Valona bandė padėti. Vieną dieną, nežinia iš kur ištraukusi suplėšytą miesto žinyną, perskaitė visus vardus, tačiau nė vienas jų neatgaivino atminties.

Įdėmiai pažvelgęs į jos akis Rikas tarė:

- Man teks mesti darbą fabrike.

Valona susiraukė. Plačiame jos veide su išsišovusiais skruostikauliais sušmėžavo nerimas.

- Nemanau, jog tu gali. Tai būtų neteisinga.

- Privalau sužinoti daugiau apie save.

Lyžtelėjusi lūpas Valona paprieštaravo:

- Nežinau, ar verta.

Rikas nusisuko. Be abejo, mergina nuoširdžiai juo rūpinasi. Būtent Valona surado jam darbą fabrike, nors anksčiau Rikas nė sykio gyvenime nebuvo matęs gamyklinių mašinų. O gal matė ir

tiesiog neatsimena? Kad ir kaip ten būtų, Lona primygtinai tvirtino, esą jis yra pernelyg smulkus ir silpnas, kad pajėgtų atlikti fizinį darbą, todėl valdžia sutiko dykai apmokyti jį technologinių įmantrybių. Prieš tai, tomis košmariškais dienomis, kai Rikas vos begalėjo išspausti garsą ir nė nenutuokė, kam reikalingas maistas, Lona uoliai jį prižiūrėjo ir maitino. Tiesą sakant, prikėlė iš mirties patalo.

- Aš privalau, - pakartojo vyriškis.

- Vėl kankina galvos skausmai?

- Ne. Aš tikrai šį tą prisiminiau. Suvokiau, ką dirbau anksčiau... *anksčiau!*

Gal nederėtų jai apie tai pasakoti? Jis nusigręžė įtemptai svarstydamas, ką daryti toliau. Dirstelėjo į šiltą, malonią saulę, kuri turėjo pasiekti horizonto liniją tik po kelių valandų. Aplink fabriką driekėsi monotoniškos darbininkų kamarėlių eilės. Gana nuobodus vaizdas. Tačiau Rikas žinojo, kad, jiems užkopus į viršukalnę, priešais atsivers purpuriniais bei auksiniais atspalviais nusidažę tyrlaukiai.

Jam patiko žiūrėti į laukus. Visuomet jausdavo palengvėjimą žvelgdamas į juos. Dar tada, kai net nežinojo, jog šios spalvos vadinasi purpurinėmis ir auksinėmis; dar tada, kai nenutuokė,

kas yra spalvos; dar tada, kai savo pasitenkinimą tegalėjo išreikšti tyliu burbuliavimu, beribių laukų vaizdas akimoju ištirpdydavo galvos skausmą. Tais laikais, kiekvieną laisvadienį, Valona skolindavosi diamagnetinį skuterį ir išsiveždavo jį iš kaimo. Jiedu sklęsdavo per pėdą nuo žemės ant minkštų antigravitacinio lauko pagalvių daugelį mylių, tolyn nuo žmonių apgyvendintų vietų, jausdami, kaip vėjo gūšiai glosto veidus, užuosdami kirto žiedų aromata.

Porelė įsitaisydavo šalikelėje, apsupta spalvų ir kvapų, šalia pasidėjusi maisto briketą, ir paprasčiausiai šildydavosi saulėje.

Prisiminimai sujaudino Riką.

- Keliukime į laukus, Lona, - pasiūlė jis.

- Jau vėlu.

- Prašau. Tik į užmiestį.

Valona pakrapštė ploną pinigų kapšeljį, pritvirtintą prie melsvo odinio diržo, vienintelio skurdžių apdarų priedo, kuriuo ji leido sau pasipuošti.

Rikas sugriebė merginos ranką.

- Eime pėsčiomis

.....

Pastabos

Konvergencinis - sueinąs į vieną tašką.